Özet:

Dünyada yaşanan küreselleşme olgusu ile birlikte medyanın giderek ticarileşmesi sonucu anaakım medya giderek güçlülerin ve zenginlerin sesi haline gelmiştir. Sesleri duyulamayan toplum kesimleri anaakım medyada temsil olanağı bulamamakta ya da temsil edildiğinde de güçlülerin ve zenginlerin anlamlandırma şemaları üzerinden temsil edilerek ötekileştirilmekte ve marjinalleştirilmektedir. Dolayısıyla anaakım medyada işçiler, köylüler, LGBTİ bireyler, kadınlar, etnik ve azınlık gruplar, savaş karşıtları vb. kesimler marjinalleştirilmiştir.

Haberin yapısal olarak yanlı olduğu (İnal, 1996), eleştirel yaklaşımın habercilik/medya konusundaki temel perspektifidir. Bu yapısal yanlılık içerisinde "crash" kısaltması (class-sınıf, race-ırk, age-yaş, sex-cinsiyet, handicapped-engelli) haber anlatısının başvurduğu temelleri özetler. Yani, haberin egemen anlatısı, orta-üst sınıf, beyaz, genç, erkek, engelli olmayandan yanadır. Hak haberciliği haberin bu yapısal yanlılığını ve haber anlatısının egemen kodlarını yerinden etmeye yönelik, eleştirel bir bakıştır.

Hak haberciliği, geleneksel habercilik anlayışının en temel değerlerinden biri olarak sunulan tarafsızlık iddiasının, gazeteciler için geçersiz olduğunu söylemektedir. "Hak haberciliğinde gazeteci taraftır. Haklardan yanadır. Bu kaçınılmaz olarak toplumdaki dezavantajlı grupların, sesi duyulmayanların, sesini duyurmak anlamına gelmektedir. Hak haberciliğini işlevlerinden biri budur; çünkü bu gruplar aynı zamanda hakları (genellikle yaygın ve sistematik olarak) görmezden gelinen kesimlerdir. Hak haberciliğinde, kaynakların çeşitliliği de önemlidir. Ve bir koşuldur. Haberin ilgili olduğu alanlarda çalışan hak örgütleri, sivil toplum örgütleri, bu alanda çalışan akademisyenler, uzmanlar, uluslararası insan hakları hukuku vazgeçilmez bilgi kaynaklarıdır (Korkut, 2009: 190).

Hak haberciliği kavramı iki unsura işaret etmektedir. Birincisi, insan hakları ihlallerinin medya tarafından izlenmesi, haber yapılması, böylelikle korunup iyileştirilmelerine, demokratikleşmeye katkıda bulunulmasıdır. Başka bir ifadeyle medyanın insan hakları ihlalleri konusunda, bu alanda çalışan örgütlerle birlikte hareket ederek, ihlallerin önlenmesi için çalışması arzulanır.

İkincisi ise ilkini bir adım daha ileriye götürerek, medyanın hem hak ihlallerinin takipçisi olması, hem de bizzat medya tarafından yapılan hak ihlallerinin de ortadan kalkması gibi bir düşünceyi ifade eder. İşte bizzat medya tarafından yapılan hak ihlallerini önlemin yolu da egemen haber pratiklerini, standart kuralları sorgulamak ve dönüştürmekten geçmektedir.

22 Ocak 2016 tarihinde, www.avlaremoz.com adresinde yayın hayatına başlayan Avlaremoz platformu Türkiyeli Yahudi olan ve olmayan ancak antisemitizme karşı mücadele konusunda hassasiyete sahip genç gönüllülerce kurulmuştur. Platformun internet sitesinde yer alan "Afedersin Antisemit" köşesinde basın ve sosyal medyaya yönelik medya takibi yapılmakta antisemitik paylaşımlarda bulunan kurum ve şahıslar ifşa edilmektedir. İnternet sitesinin bir diğer ayağı ise 1492'de İspanya'dan gelen Sefarad Yahudilerinin kültürünü yaşatmak ve yaymak üzerine kuruludur.

Sitede hem antisemitizmle mücadele üzerine hem de Sefarad Yahudiliği kültürü üzerine yazı ve haberler bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında Türkiye'de azınlıkların hak mücadelesinde yeni medyayı kullanış biçimlerine örnek olarak Avlaremoz.com platformu hak haberciliği çerçevesinde ele alınacaktır. Avlaremoz.com platformuna uygulanacak örnek olay incelemesinde platformda yer alan gönüllülerle derinlemesine görüşme yapılacaktır. Görüşmelerden alıntılar kendi istekleri doğrultusunda Türkiyeli genç Yahudi bireyler için takma ad kullanılarak verilecektir. Diğer yandan ise sitede yer alan Türkiye'deki antisemitizmi ifşa eden ögeler ile Sefarad Yahudiliği kültürü üzerine yer alan içerik analiz edilecektir.

Çalışma boyunca "Türkiyeli azınlık gruplar hak mücadelesinde yeni medyayı nasıl kullanmaktadır?", "Türkiye'deki antisemitizmle mücadelede Avlaremoz.com platformunun rolü nedir?", "Türkiye'de anakım medyada ve sosyal medyada yer alan antisemitik unsurlar nelerdir?" gibi sorulara yanıt aranacaktır.

Diğer yandan Downing'in kategorileştirmesinde alternatif medyanın özellikleri arasında anti-hiyerarşik oluşu, ticari olmayışı, topluluğun çıkarları leyhinde örgütlenişi, ortaklaşa karar alma ve doğrudan demokrasinin geçerli oluşu vb. gibi özellikler bulunmaktadır. Tüm bu özellikleri içinde barındıran Avlaremoz.com platformu üzerinden "Türkiye'de azınlık grupların alternatif medyayı kullanma biçimleri" de gözler önüne serilecektir.

Doğası gereği devlet ile toplum arasında çatışmalı bir alan olagelen insan hakları alanı, demokrasinin kurumsallaşması ve pekişmesi açısından ortak hareket etmeye en çok gereksinim duyulan alanlardan biri olarak görülmektedir. Çalışma ile Türkiye'de alternatif medya ve hak haberciliğinin azınlıklar tarafından kullanımının önemi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler:

Hak Haberciliği, hak mücadelesi, Türkiye Yahudi Toplumu, Avlaremoz.com